

Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj
Trubarjeva 50, 1000 Ljubljana
kot koordinator Mreže nevladnih organizacij za trajnostni razvoj Plan B za Slovenijo

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Dunajska 22
1000 Ljubljana
Minister dr. Jože Podgoršek
Datum: 12. 4. 2022

Zadeva: Odprto pismo proti trenutnim aktivnostim, ki ogrožajo prehransko varnost Slovenije

Spoštovani,

Sledeče pismo naslavljam na vas v odziv na nedavne izjave ministra za kmetijstvo, dr. Podgorška, in Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije ter v odziv na delovanje Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju MKGP) v Svetu EU za kmetijstvo in ribištvo (npr. na zasedanju dne 21. 3. 2022) glede prilagajanja ukrepov v kmetijstvu v povezavi s prehranskimi obeti v luči vojne v Ukrajini. Zaradi teh razmer naj bi bilo potrebno znižati okoljske ter zdravstvene standarde in omejitve ter celo omiliti ukrepe in cilje Evropskega zelenega dogovora.

V Mreži Plan B za Slovenijo menimo, da **so prizadevanja za take spremembe nedopustna, saj povečujejo tveganja za poslabšanje že tako kritičnih podnebno-okoljskih obetov in odvisnost od uvoženih surovin ter s tem resno ogrožajo dolgoročno prehransko varnost v Sloveniji.**

Slovensko kmetijstvo, katerega poglavitna panoga je konvencionalna/intenzivna živinoreja, je v kriznem obdobju še dodatno pokazalo izredno ranljivost zaradi skoraj popolne odvisnosti od naftnih derivatov in mineralnih gnojil iz uvoza. Poleg tega veliko večino živinske krme uvažamo ter hkrati namenimo veliko večino lastnih ornih zemljišč za pridelavo prehrane za živali, kar glede na stopnjevanje posledic podnebne in ekosistemske krize postavlja našo prehransko varnost v popolnoma nevzdržen položaj.

Tak izrazit poudarek na intenzivni živinoreji je ne samo okoljsko-podnebno škodljiv, kar je poudarila tudi EK v svojem odzivu na predlog slovenskega SN SKP 2023-2027, ampak ob trendih v smeri vse manjše porabe mesa tudi nepotreben in ekonomsko škodljiv za kmetovalce. Namesto tega je potrebno na sproščenih ornih zemljiščih izvajati ukrepe za spodbujanje rastlinske pridelave hrane, namenjene za prehrano ljudi. To pomeni predvsem spodbujanje pridelave beljakovinskih rastlin (stročnic), kar bi poleg zadostitve beljakovinskih potreb v prehrani ljudi vodilo tudi do zmanjšane potrebe po dodatnem gnojenju in posledično zmanjšani odvisnosti od dragih in uvoženih mineralnih gnojil.

“Začasne” odprave prahe na površinah z ekološkim pomenom, posegi z uporabo FFS na okoljsko občutljivih trajnih travinjah ter nižanje standardov za uvoz krme in FFS iz tretjih držav niso ukrepi v smeri zagotavljanja trajnega potenciala tal. Taki ukrepi so v neskladju z javnim interesom, z dejanskimi potrebami države ter v škodo slovenskim pridelovalcem. Kmetijsko-okoljski ukrepi, kot tudi zmanjševanje uporabe FFS in sintetičnih gnojil, so med drugim potrebni prav za zagotavljanje trajnega proizvodnega potenciala kmetijskih zemljišč.

Povečevanje ornih površin z namenom gojenja rastlin za proizvodnjo biogoriv in konvencionalne reje živali s povečanjem uporabe sintetičnih pesticidov in gnojil bi bilo absurdno, saj bi dodatno prispevalo k propadanju ekosistemov. Tako bi uveljavljanje teh ukrepov dodatno ogrozilo prehransko varnost. Biogoriva lahko brez ogrožanja pridelave hrane pridelujemo v bioreaktorjih iz bioloških odpadkov.

[Zadnje poročilo s strani IPCC](#) zelo jasno izpostavlja, da „ob tem ko razvoj kmetijstva prispeva k prehranski varnosti, pa netrajnostna širitev kmetijstva, ki jo delno poganjajo neuravnoteženi načini prehrane, povečujejo ranljivost ekosistemov in ljudi ter vodijo v tekmovanje za površine (tla) in/ali vodne vire“.

Z vsem tem bomo še dodatno prispevali k že tako kritičnemu naraščanju cen hrane, ki v Sloveniji (in po vsej EU) najhujše prizadene prav najbolj ranljive – tako kmetovalce kot potrošnike – ki jih je močno prizadela že pandemija COVID-19 ter se v tem času poskušajo ponovno »postaviti na noge.«

V času prilagajanja slovenskega kmetijstva na novonastale razmere je namesto rahljanja zelenih zavez potrebno še dodatno pospešiti prehod na trajnostne kmetijske prakse, kar vključuje ekološko kmetijstvo in prehod na več rastlinske pridelave za prehrano ljudi. Na področju živinoreje je potreben prehod s konvencionalne reje živali (predvsem govedu) na ekološko rejo, kar bi imelo ugodne učinke tako pri zmanjševanju stroškov in ohranitvi ugodnega socio-ekonomskega položaja pridelovalcev, kot tudi pri zmanjševanju okoljskih obremenitev in prilagajanju na podnebne spremembe ter pri njihovem blaženju. Ta trenutek je izjemna priložnost za preskok pri ekološki pridelavi, saj se z višanjem cene konvencionalne proizvodnje povečuje privlačnost ekološke pridelave, kar pomeni, da kmetovalci za skoraj enako ceno in manj dela dobijo pridelke z višjo prodajno ceno.

Med možnimi drugimi ukrepi predlagamo spremembo kolobarja, kar predstavlja velik potencial za povečanje rastlinske pridelave. V Sloveniji je na ekološki način na eni njivski površini mogoče pridelati dve vrsti pridelka v sezoni. V takšen kolobar lahko med drugim vključimo stare sorte žit v kombinaciji s stročnicami, lanom, konopljo ... Poudariti je treba stare sorte žit in ajde, ki so večinoma boljše kakovosti (večja vsebnost ogljikovih hidratov, beljakovin ...) in prepoznane med končnimi potrošniki tudi kot superhrana. S tem omogočimo kmetu boljši zaslužek (poleg višje cene pridelka tudi dve letini) ter za prebivalstvo zagotovimo kakovostno hrano ob povečani prehranski samozadostnosti države.

Ob vsem navedenem so trenutni poskusi lobističnih skupin, da izrabijo vpliv vojne v Ukrajini kot izgovor za spodkopavanje strategije Od vil do vilic, **popolnoma napačni**. Njene posledice na prehranskem področju so samo napoved razmer, ki bodo v prihodnjih desetletjih sledile zaradi poslabšanja okoljsko-podnebnih razmer, zlasti upoštevajoč odvisnost od dragih ali celo nedosegljivih uvoženih surovin/repromateriala.

Tokratna kriza je zato močan opomnik o tem, kako bistvenega pomena je doseganje ciljev Zelenega dogovora in njegove Strategije Od vil do vilic ter z njima povezanih Akcijskih načrtov za ekološko kmetijstvo v EU oz. v Sloveniji.

Zato od MKGP pričakujemo, da se nemudoma preneha s sodelovanjem v lobiranju pri organih EU glede rahljanja ukrepov in ciljev v okviru EZD. Namesto tega naj čimprej objavi ponoven predlog SN-a oz. pripravi njegovo ponovno razgrnitev, skupaj s (pre)dolgo obljubljenim okoljskim poročilom. Pričakujemo razgrnitev takega SN, ki bo dejansko prispeval k čimprejšnji preobrazbi slovenskega kmetijstva v smeri zagotavljanja javnega interesa zdrave, pametne in okolju prijazne prehranske varnosti ter dostojnega ekonomskega obstoja kmetovalcev.

S spoštovanjem,

Pripravila:

**Delovna skupina za ekološko kmetijstvo
in samooskrbo pri Plan B za Slovenijo**
vodja delovne skupine Uroš Brankovič

Koordinatorica mreže
Nisa Dedić Sočan
E-naslov: nisa@planbz slovenija.si

s podporo:

Zveze društev ekoloških kmetov Slovenije

- V VEDNOST: Ministrstvo RS za okolje in prostor